

LESBRIEF

Titel: *Ik ben genoeg*

Auteur: Twiggy Bossuyt

De Eenhoorn, 2013

Geschikt voor: vmbo-kb 3

Plusopdrachten ook geschikt voor: 3 vmbo-tl

Door: Rob van Veen

Citaat 1

Jo

Jo duwt haar vingertoppen tegen het raampje en volgt de lijnen van wat ze ziet. Zwanen, water, het kasteel, de tuin. Ze negeert de mensen op de stenen brug. Ze streept en veegt. Het stof op het raampje verdwijnt. Er verschijnt een boom vol puntige blaadjes.

Jo staart naar de zwarte, stoffige topjes van haar vingers. Haar blik glijdt terug naar buiten. De anderen nemen afscheid van hun ouders. Er wordt over de haren gestreeld, geknuffeld en gezoend. Een mollige jongen houdt zijn moeder in een wurggreep. De vrouw bevrijdt zich lachend en drukt een kus op zijn voorhoofd.

Een donker meisje danst rond op blote voeten. Haar fleurige rokken bollen op. Opeens maakt ze een radslag, dan rent ze naar het kasteel. Ze botst tegen mensen aan. Rent weer verder. Sommigen kijken haar geïrriteerd na. Wie zouden haar vader en moeder zijn? denkt Jo. Ze zet een kruis over haar tekening. Misschien hadden die ook geen tijd of zin om haar te brengen?

De ouders vertrekken. De jongeren lopen opgewonden en druk het kasteel binnen.

Het portier vliegt open. Jo schrikt.

'Liefde, we moeten afscheid nemen.'

'Oma ...' Jo's keel knijpt dicht.

'Liefje, het is niet anders. Hier kun je even op adem komen. Na de vakantie zal alles beter zijn. Dat beloof ik je. Ik weet dat je liever bij me was gebleven, maar ik moet voor mijn expositie naar het buitenland. Laat je maar helemaal gaan in het schilderen. Dit is een heerlijke plek voor je.' Oma kijkt snel om zich heen. Ze pakt Jo's hand en trekt haar zachtjes uit de auto.

'Je moet naar binnen. Naar de balzaal. In de hal is het de eerste deur rechts. Adèle zal alles uitleggen. Je zult een fijne tijd hebben.'

Jo kijkt haar vragend aan. Oma drukt haar stevig tegen zich aan.

'Ik weet het, liefje, ik had eerder moeten ingrijpen, maar het is niet anders. Na de vakantie zetten we alles op een rijtje. We zullen wel zien.'

Jo zegt niets. Ze pakt de versleten legertas uit de koffer en zwiert die op haar rug.

'Ik bel je nog,' zegt oma. 'En vergeet niet dat je vader je komt halen op je verjaardag.' Het klinkt niet overtuigend. Zonder om te kijken loopt Jo traag naar de poort van het kasteel. Ze staat stil en bedenkt een wens. Niets voor niets. 'Als oma nog niet in de auto zit, dan zal op mijn verjaardag alles weer normaal zijn,' fluistert ze.

Ze draait haar hoofd langzaam om.

Oma klapt net het portier dicht. Met gierende banden scheurt ze de lange oprijlaan af.

Alsof ze zo snel mogelijk van me af wilt, denkt Jo.

Ze kijkt omhoog. Bij het raam in het torentje ziet ze een schaduw.

Jo slikt. Opeens voelt ze zich heel klein. Waar zijn de anderen? Wat zei oma ook alweer? Eerste deur links? Of was het rechts? Jo kijkt naar de immense trap in de hal. Moet ze naar boven? Dan weerklinken er stemmen aan haar rechterkant.

Als een broos vogeltje trippelt ze naar de hoge deuren van de balzaal. Iedereen zal haar aanstaren. Haar bezwete handen krijgen geen grip op de koperen deurknop. Het geroezemoes in de balzaal zwelt aan. Iemand tikt op een microfoon.

Opdrachten bij citaat 1

- 1a. Wie is de belangrijkste persoon in dit verhaal?
- 1b. Waarom denk je dat?
2. 'Jo duwt haar vingertoppen tegen het raampje en volgt de lijnen van wat ze ziet.' Wat ziet Jo? (Beschrijf dit in één zin.)
3. Wat gaat Jo volgens jou doen?
4. Waar spelen de gebeurtenissen zich af?
5. Zeg met andere woorden: 'Het geroezemoes in de balzaal zwelt aan.'

Plusopdrachten bij citaat 1

6. Er zijn blijkbaar spanningen in het gezin van Jo. Waaruit maak je dat op? Het verhaal geeft meerdere aanwijzingen. Noem er twee.
7. Hoe voelt Jo zich, nadat haar oma is vertrokken? Leg je antwoord uit.

Over Twiggy Bossuyt

Twiggy Bossuyt (Oudenaarde, 1970) groeide op in Waregem (België). Ze studeerde in 1992 af aan de Studio Herman Teirlinck. Ze werkt als actrice voor theater, televisie en film in Vlaanderen en Nederland. Twiggy woont met haar man en drie kinderen op een boot in Gent. Ze studeert Cultuurwetenschappen aan de Open Universiteit en geeft theater workshops aan jongeren. Ze houdt van koken en Balkanmuziek, maar krijgt de kriebels van gierigheid in de liefde en autorijden. Meer over Twiggy Bossuyt vind je op internet. Ga naar www.eenhoorn.be.

Leestips

Aby Hartog - *Het jaar van Victor*
Caja Cazemier - *Echt spel*
Mirjam Mous - *Test*
Per Nilsson - *Op een morgen stond ze daar*

Citaat 2

De speech

Jo's hart klopt haar in de keel. Ze draait en wrikt aan de zware klink. Ze moet naar binnen. Nu! Met al dat lawaai valt ze niet op. Ze trekt haar mouw over haar handpalm en probeert het nog eens. Het lukt! De hoge deur zwaait open. Net op dat moment is iedereen uitgejuicht. Een oorverdovende stilte overvalt Jo als een stofwolk. Ze snakt naar adem. De deur kraakt en piept.

Alle hoofden draaien zich naar haar toe. Ze staart naar de marmeren tegels en balt de vuisten tot de knokkels wit worden.

De stilte lost op in gegiechel, gefluister en geschuifel.
'Zo bleek.'

'Ziek?'

'Wat een kleintje.'

Het meisje op blote voeten redt Jo. Huppelend leidt ze haar naar een stoel. Haar rokken huppelen vrolijk mee. 'Zo, jij bent smal genoeg om naast deze gezellige dikzak te zitten.' De jongen kijkt haar lachend aan, zijn hand stopt met droedelen.

Als verlamd kijkt Jo hem aan.

'Dag Rapunzel, ik ben Junior.' Hij steekt zijn hand uit.

Jo kijkt er uitdrukingsloos naar.

Junior tuit de lippen, neemt het topje van haar vlecht en schudt ermee.

'Welkom op kasteel Lanchals. Ga snel zitten. Hij spreekt geweldig.'

Hij wijst naar de man op het podium. Dan gaat zijn hand weer driftig aan het werk in het schetsboekje. Adèle tikt op de microfoon.

Meteen vergeet iedereen de laatkomer. Het is tijd voor meneer Malfait.

Die schraapt de keel.

'Niets is lelijk als het uit jezelf komt.'

Hij legt de nadruk op 'niets,' 'lelijk' en 'jezelf'. Het lijkt alsof hij hen een voor een aankijkt. Dan klinkt er opeens gestommel achter zijn rug. Malfaits lippen vormen een smalle streep. Hij kijkt naar een deurtje waarboven een bord hangt met Verboden toegang erop. Het bord hangt een beetje scheef.

Het deurtje zwaait open. Er verschijnt een oud mannetje in een historische baljurk. Hij tuurt over zijn ronde brillenglazen en wijst met een wandelstok naar meneer Malfait. Die schudt het hoofd.

Het oude mannetje schuifelt naar voren.

'Wat zie je er patent uit, jongeheer,' kirt hij. 'Mag ik deze dans van u?' Hij maakt een knikje met zijn knieën. Zijn linkerhand tilt de jurk een beetje op.

Meneer Malfait maakt een buiging voor het mannetje en dan voor de jongeren, die hem met open mond aanstaren. De twee verdwijnen door het deurtje.

Het meisje op blote voeten giert het uit. Ze springt op, klapt in de handen en roept: 'Bravo! Bravo!'

De anderen vallen in. Junior roffelt op zijn benen en knipoogt naar Jo.

'Vorig jaar was de toespraak langer,' glundert hij. "'Wie bang is, zal nooit een goed schilderij maken'.

Fantastisch toch? Dat mannetje is de baron. Hij is een beetje tureluurs.' Hij trekt zich niets aan van Jo's onverschilligheid. Hij kletst alsof ze elkaar al jaren kennen.

Adèle spoort iedereen aan om haar te volgen naar de hal. 'Welkom op ons zomerkamp. Met vragen en zorgen kun je bij mij terecht. Op deze stickers staat jullie naam. Plak hem op een goed zichtbare plaats, zodat we elkaar snel kunnen leren kennen.'

Jo neemt zwijgend haar naamkaartje aan. Ze scheurt het voorzichtig in tweeën en duwt de twee overgebleven letters op haar mouwloze overall. Het stukje met hanna erop verfrommelt ze en gooit ze achteloos op de grond. Junior zet zijn voet op het propje en plakt zijn sticker op zijn voorhoofd. Hij tuit de lippen en zegt tegen het meisje op blote voeten: 'An, je sticker zit omgekeerd.'

An steekt haar tong uit en zegt: 'Natuurlijk!' Ze rolt haar zwarte ogen.

Adèle heet iedereen nog eens welkom. 'Jullie zijn hier omdat jullie ouders je een fijne tijd gunnen,' zegt ze. Jo huivert.

'We weten dat jullie talent hebben. Maar dat is niet voldoende. Jullie zullen ook hard moeten werken.'

Adèle kijkt hen een voor een aan. Haar blik stopt bij Junior. 'We beginnen de dag met een sportieve activiteit.'

Junior kreunt.

Adèle lacht naar hem en legt haar wijsvinger op haar lippen. 'Overdag volgen jullie schilderlessen bij meneer Malfait of bij mij. 's Avonds zijn er verschillende activiteiten. Op het gemaskerd bal kunnen jullie elkaar nog beter leren kennen. Jullie zullen zelf een masker maken. Zorg dat niemand het ziet! Diegene die het langst anoniem kan blijven, kan de meeste geheimen ontfutselen.'

'Pfff!' Junior schudt het hoofd en geeft Jo een tikje met de elleboog. 'Mij herken je meteen.'

Jo krimpt ineen. Ze wil onzichtbaar zijn, met rust worden gelaten.

Adèle gaat verder.

'Later hebben we een eierenwacht bij het kampvuur. Een spannend nachtspel. Jullie moeten erover waken dat niemand de eieren breekt. Wie daarin slaagt, wacht een leuke verrassing.'

Junior reageert met een flamencopose en roept: 'Olé!' Zou hij Spaanse ouders hebben? Zijn huid is goudbruin. Hij merkt dat Jo naar hem kijkt en knipoogt naar haar. Jo schudt haar vlecht over haar schouder en richt haar aandacht terug op Adèle.

'Verder is er nog een bezoek aan het museum in deze stad. En later komt er een gastspreker langs. Een kunstkenner, die jullie werk zal beoordelen. We ronden onze vakantie af met een spetterend feest waarop we onze schilderijen tentoonstellen en verkopen. Geniet van elke dag, voor je het weet, is de vakantie voorbij. Ga nu maar naar ...'

Jo hoort alleen flarden. Ze voelt zich verloren in deze inkomhal, die groter is dan het huis waar ze alleen dat ene weekend naartoe zal gaan. Als ze jarig zal zijn en overweldigd zal worden door koude of bloedhete knuffels. Misschien.

Haar blik glijdt langs de gigantische trap. Portretten van edellieden in kostbare kostuums en met fonkelende juwelen kijken op haar neer.

Ze schrikt wanneer iedereen de trap opstuift, met koffers op wielletjes hobbelen achter hen aan. Tussen dat stoffige getrappel lijkt het of Adèle in slow motion beweegt. Elegant zweeft haar hand boven de eikenhouten leuning. Honderd jaar geleden zou ze hier ook gepast hebben. Met een satijnen jurk en een diamanten diadeem in haar zwarte haar.

'Is deze van jou?' Junior houdt haar versleten leger tas omhoog.

Ze antwoordt niet en snokt de kaki tas uit zijn handen. 'Jij moet met de meisjes naar de rechtervleugel. Jongens moeten naar links. Over een half uur verzamelen we op de stenen brug. Voor de ingang van het kasteel. Zal het lukken?'

Zonder te antwoorden, rent Jo de trap op. Junior ziet haar naar links verdwijnen. Hij pakt het propje van onder zijn voet en leest de vijf verloren letters.

Gesis en gejoel van de jongens doet hem opkijken. Daar is Jo terug op de overloop. Ze haast zich weg, nu in de goede richting. Haar wangen zijn vuurrood.

Wat is ze tender, denkt Junior terwijl hij naar zijn kamer loopt. Haar huid lijkt wel doorschijnend. Als ze niet bloost tenminste. En dan die zwarte kleren ... Maar haar vlecht glanst als goud. Ooit zal ik haar schilderen.

Opdrachten bij citaat 2

8. 'Het meisje op blote voeten redt Jo.' Waarvan moet Jo gered worden?
9. Herken jij de situatie waarin Jo zich bevindt? Leg uit.
10. Wie is behalve Jo de belangrijkste andere persoon in dit verhaalfragment?
11. Waarom noemt Junior Jo Rapunzel?
12. Hoe luidt Jo's volledige naam? Leg uit.
- 13a. Hoe reageert Jo wanneer Adèle uitlegt dat de ouders hun kinderen een fijne tijd gunnen?
- 13b. Wat maak je op uit deze reactie van Jo?
14. Hoe ziet het programma eruit?

Plusopdrachten bij citaat 2

15. 'Ze wil onzichtbaar zijn ...' Herken jij dit gevoel van Jo? Leg uit.
16. Tussen Jo en Junior broeit iets, hangt een zekere spanning. Licht dit toe en maak dit duidelijk met behulp van voorbeelden uit het verhaalfragment.

Fictiedossieropdrachten

Kies een van de volgende opdrachten en werk die uit voor het fictiedossier. Voor alle opdrachten geldt dat je het boek Ik ben genoeg helemaal moet hebben gelezen.

17. Hoe gaat het verhaal volgens jou verder? Help Twiggy Bossuyt en schrijf een derde fragment (ongeveer 750 woorden) dat aansluit op de gebeurtenissen in beide citaten in deze lesbrieven

18. Zoek of maak vijf foto's van meisjes die Jo zouden kunnen zijn. Zorg ervoor dat de foto's gemaakt zijn op een plaats of in een situatie die past bij het verhaal. Plak de foto's op een vel papier of in een document. Zoek nu ook afbeeldingen die passen bij de belangrijkste andere personen in het verhaal. Plak je in een cirkel om Jo heen. Schrijf onder elke foto de naam.

Trek lijnen van de hoofdpersoon naar de andere personen en noteer bij elke lijn wat de hoofdpersoon met deze andere persoon te maken heeft. Bijvoorbeeld: vriend.

19. Jo reageert misschien anders op bepaalde situaties dan jij zou hebben gedaan. Kies twee situaties in het boek uit. Geef een korte samenvatting van die situaties en geef vervolgens aan hoe jij zou hebben gereageerd en/of gehandeld.